

Bureauonderzoek en karterend booronderzoek

Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Gemeente Graafstroom

Opdrachtgever

Dhr. L. Demmers
Vondellaan 57
2951 TP ALBLASSERDAM

Projectnummer

Synthegra Archeologie Rapport 176040

Kenmerk

MTU/UIT/SAD/176040

Autorisatie

Redactie:

drs. A.J. Borsboom

Eindredactie/kwaliteitscontrole:

drs. E.E.A. van der Kuijl

paraaf

datum

2 mei 2006

paraaf

datum

2 mei 2006

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Kenmerk : MTU/UIT/SAD/176040

Colofon

Opdrachtgever: Dhr. L. Demmers te ALBLASSERDAM
Project: Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Projectnummer: 176040
Titel: 2 mei 2006
Datum: Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Redactie: drs. A.J. Borsboom
Met bijdragen van: drs. R. de Groot (projectleider), drs. J. Huizer, drs. M. Tump
Eindredactie: drs. E.E.A. van der Kuijl
Druk: Synthegra Archeologie bv, Dordrecht
ISSN: 1574-0838

Synthegra Archeologie bv

Postadres: Postbus 3073, NL-3301 DB DORDRECHT
Telefoon +31 (0)78 65 20 060 Fax +31 (0)78 65 20 050, Internet: www.synthegra.com

© Synthegra Archeologie bv, 2006

De rechten van intellectueel eigendom verblijven te allen tijde bij Synthegra Archeologie bv.

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Kenmerk : MTU/UIT/SAD/176040

INHOUD

1	Inleiding, onderzoekskader en objectgegevens	4
1.1	Inleiding en onderzoekskader	4
1.2	Onderzoeksdoel en vraagstelling	4
1.3	Administratieve gegevens	5
2	Onderzoeksmethodiek	7
2.1	Bureauonderzoek	7
2.1.1	Geologie	7
2.1.2	Historie	7
2.2	Inventariserend Veldonderzoek	7
3	Bureauonderzoek	8
3.1	Geologie en bodem	8
3.2	Bewoningsgeschiedenis en Archeologie	8
3.2.1	Inleiding	8
3.2.2	Inventarisatie van archeologische gegevens	11
3.2.3	Historisch kaartmateriaal	12
3.3	Conclusie bureauonderzoek	13
4	Verwachtingsmodel en methode inventariserend veldonderzoek	14
4.1	Verwachtingsmodel	14
4.2	Methode inventariserend veldonderzoek	14
5	Resultaten van het veldwerk	15
5.1	Booronderzoek	15
5.1.1	Werkwijze	15
5.1.2	Resultaten: geologie en bodem	15
5.1.3	Archeologie	16
6	Conclusie en aanbeveling	17
6.1	Conclusie	17
6.2	Aanbevelingen	18
6.3	Selectiebesluit	18
	Gebruikte Literatuur	19
	Bijlagen	
	1. Archeologische Verwachtingskaart (op basis van IKAW, ARCHIS en AMK)	
	2. Detailkaart van de onderzoekslocatie met boorpunten	
	3. Boorstaten	
	4. Vondstenlijst booronderzoek	
	5. Overzicht van Geologische en Archeologische perioden en lijst van gebruikte afkortingen	

Foto op het voorblad: impressie van de onderzoekslocatie

1 Inleiding, onderzoekskader en objectgegevens

1.1 Inleiding en onderzoekskader

Op 24 februari 2006 is aan de Dorpsstraat 27 te Oud Alblas, gemeente Graafstroom, in opdracht van de heer L. Demmers, door Synthegra Archeologie b.v. een bureauonderzoek en een karterend Inventariserend Veldonderzoek (IVO) uitgevoerd. Het plangebied is onderzocht in verband met het voornemen om binnen het plangebied een woonhuis te bouwen. Momenteel is een deel van het terrein verhard met betonplaten; op een ander deel van het perceel staat een schuur met een deels betonnen vloer. Een deel van het perceel bestaan uit gras; tevens bevindt zich aan de noordzijde een strook met grind. De oppervlakte van het terrein bedraagt 430 m².

Voorafgaand aan het karterend inventariserend veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd. Het geplande grondverzet kan een bedreiging vormen voor de mogelijk aanwezige archeologische waarden in het plangebied. Het bevoegde gezag, de provincie Zuid-Holland, zal de resultaten van het onderzoek toetsen. De vondsten die werden aangetroffen tijdens onderhavig onderzoek zullen worden gedeponeerd bij het daartoe bestemde archeologische depot te Alphen aan den Rijn.

Aan het onderzoek werkten de volgende personen mee:

Drs. J. Huizer:	fysisch geografisch bureauonderzoek, uitwerking boorgegevens
Drs. M. Tump:	historisch bureauonderzoek
Drs. R.W. de Groot (projectleider):	rapportage, veldwerk
Drs. A. Borsboom:	redactie
Drs. E.E.A. van der Kuijl;	eindredactie

1.2 Onderzoeksdoel en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van beschikbare bronnen, over bekende of verwachte archeologische resten, binnen het omschreven gebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische resten. Op basis van het bureauonderzoek wordt een gebiedsspecifieke archeologische verwachting opgesteld.

Het doel van een karterend inventariserend veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van het op het bureauonderzoek gebaseerde gespecificeerde verwachtingsmodel. Dit gebeurt door het systematisch onderzoeken van het plangebied/onderzoeksgebied om eventueel aanwezige archeologische resten in kaart te brengen.

Het onderzoek wordt uitgevoerd conform de methodiek van het bureauonderzoek en het inventariserend veldonderzoek, zoals die omschreven staan in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, 2005, versie 2.2), en conform de provinciale richtlijnen.

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Kenmerk : MTU/UIT/SAD/176040

De volgende vragen dienen, indien mogelijk, te worden beantwoord:

Wat betreft de bodemopbouw: wat is de bodemopbouw ter plaatse van het plangebied?

- *Is er een intact en onverstoord bodemprofiel aanwezig?*
- *Is er sprake van voor de archeologie relevante bodemlagen, en zo ja welke en op welke diepte?*

Wat betreft archeologische resten of vondstniveaus:

- *Zijn er binnen het plangebied archeologische resten of vondstniveaus aanwezig?*
- *Op welke diepte bevinden zich deze archeologische resten?*
- *Kan reeds iets worden gezegd over de kenmerken van de aangetroffen archeologische resten (qua periode, datering, complextype, omvang, karakter)?*
- *Kan reeds iets gezegd worden over de kwaliteit (gaafheid, conservering) van de archeologische resten?*
- *Welk onderzoek is eventueel noodzakelijk om de twee bovenstaande vragen te beantwoorden?*

Wat zijn de gevolgen van de bodemverstorende activiteiten voor de aanwezige archeologische resten?

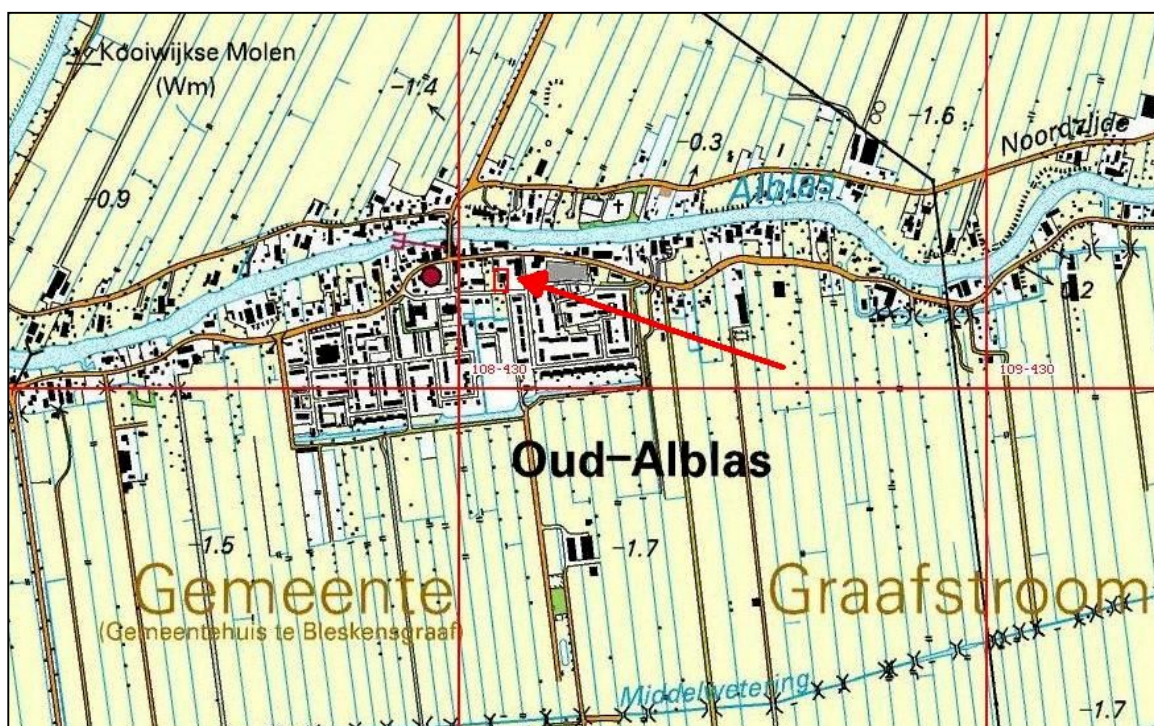
1.3 Administratieve gegevens

Plaats : Oud Alblas
Gemeente : Graafstroom
Provincie : Zuid-Holland
Toponiem : Dorpsstraat 27
Bevoegd gezag : Provincie Zuid-Holland (provinciaal archeoloog drs. R.H.P. Proos)
Opdrachtgever : Dhr. L. Demmers
Uitvoerende instantie : Synthegra Archeologie Regio West
Datum uitvoering : 24 februari 2006
Projectnummer : 176040
Cis-code : 16002
Datum onderzoeksmelding : 13 februari 2006
Perceelnummer : 558
Grondeigenaar/beheerder : Dhr. L. Demmers
Kaartblad : 38C
Peilmerknnummer : 038C0324
Oppervlakte : 430 m²
Huidig grondgebruik : bebouwd met schuur, deels betonplaten en grasveld
CMA-nr(s) : n.v.t.
Nieuwe situatie : Woning
Beheer en plaats documentatie : na deponering bij het provinciaal depot voor bodemvondsten te Alphen aan den Rijn

Het plangebied wordt omsloten door de volgende 4 coördinaten:

Linksboven : X: 108074 Y: 430220
Rechtsboven : X: 108091 Y: 430221
Rechtsonder : X: 108095 Y: 430186
Linksonder : X: 108075 Y: 430185

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Kenmerk : MTU/UIT/SAD/176040

Afbeelding 2: topografische kaart met daarop weergegeven de onderzoekslocatie (in rood kader en aangegeven met de rode pijl).

2 Onderzoeksmethodiek

2.1 Bureauonderzoek

2.1.1 Geologie

Onderdeel van het bureauonderzoek was een inventarisatie van geologische, geomorfologische en bodemkundige informatie. Hiervoor zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Geologische kaart van Nederland (Schaal 1:50.000)
- Bodemkaart van Nederland (volgens gegevens van Alterra op <http://archis2.archis.nl>)

2.1.2 Historie

Tijdens dit deel van het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld die informatie omvatten over de aard van het huidige (bodem)gebruik en andere processen binnen het omschreven gebied en in de directe omgeving ervan. Dergelijke gegevens over het huidige gebruik worden verzameld door het raadplegen van de beheerder/eigenaar van de grond en/of de opdrachtgever en de door het overgedragen gegevens. Tevens wordt de historische situatie beschreven, waaronder vallen vroegere vormen van grondgebruik of de historische ontwikkeling van het gebied. De te verzamelen informatie omvat bestemmingen van de locatie in het verleden en informatie over voormalige en huidige (potentieel) bodembedreigende activiteiten op de locatie. Deze gegevens worden verzameld door het raadplegen van bijvoorbeeld historische kaarten, bodemkaarten, archieven en de beheerder/eigenaar van de grond. Tenslotte worden reeds bekende archeologische resten beschreven. Hiervoor worden centrale informatiesystemen geraadpleegd zoals bijvoorbeeld ARCHIS (waaronder ook valt de monumentenkaart) en andere relevante archeologische bronnen en kaarten. Tevens wordt navraag gedaan bij relevante informanten (lokale amateurs en verenigingen, bewoners, specialisten m.b.t. het gebied etc.) en vindt een literatuuronderzoek plaats.

Voor het historisch onderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)
- Archeologische Monumentenkaart (AMK)
- ARCHIS
- Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland, regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden via de website (<http://chs.zuid-holland.nl>)
- Amateur-archeoloog en streekdeskundige dhr. T. Koorevaar.
- Diverse kaarten, te weten de Kadasterkaart (via www.dewoonomgeving.nl), Kuyper's Gemeente Atlas (186X, via www.kuijsten.de/atlas/) en de historische atlas (1847/48 en 1911).

Synthegra Archeologie wil de heer Koorevaar hartelijk bedanken voor de door hem aangedragen informatie.

2.2 Inventariserend Veldonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek is een gebiedsspecifieke archeologische verwachting opgesteld. Het boorprogramma zal worden weergegeven in paragraaf 4.2.

3 Bureauonderzoek

3.1 Geologie en bodem

Het plangebied is gelegen in een gebied waar zich tot een diepte van ca. 15 meter beneden NAP riviergeulafzettingen (zand) bevinden, bedekt door een ca. 1 meter dikke laag rivierkomafzettingen (klei) (Bosch & Kok 1994). Lithostratigrafisch gezien behoren al deze afzettingen tot de Formatie van Echteld.¹

Deze afzettingen zijn afkomstig van de huidige Alblas (Berendsen & Stouthamer 2001), die sinds de Vroege Middeleeuwen door het dorp stroomde. De Alblas heeft zich diep in de ondergrond ingesneden. Daarom kan aan het plangebied voornamelijk een verwachting voor archeologische resten uit de Middeleeuwen en latere perioden toegekend worden.

Wat betreft de geomorfologie kan worden opgemerkt, dat het plangebied is gelegen op een oeverwal. Voor zover de bodem van het plangebied door de ligging in de bebouwde kom nog intact is, betreft dit hoogst waarschijnlijk een poldervaaggrond.²

3.2 Bewoningsgeschiedenis en Archeologie

3.2.1 Inleiding

Het plangebied aan de Dorpsstraat 27 te Oud Alblas is gelegen in de Alblasserwaard, die haar naam ontleent aan het riviertje de Alblas. De naam Alblasserwaard is sinds het eind van de 14^e eeuw in gebruik en de vroegst bekende vermelding komt voor in een charter van 1383 (Van Groningen 1992, 13). De Alblasserwaard wordt omsloten door de rivieren de Noord, de Lek, de Merwede en het Merwedekanaal en is grotendeels een veengebied; langs de grote rivieren is ook wel klei afgezet.

Vroege Prehistorie

De oudste sporen van menselijke aanwezigheid in de Alblasserwaard bevinden zich op donken. Alle donken zullen vanaf 5500 voor Christus langdurig bezocht of bewoond zijn geweest. Op de donk Polderweg (bij Hardinxveld-Giessendam) werd een jachtkamp uit het midden Mesolithicum opgegraven, gedateerd in de periode 5500-5000 voor Christus. Op de nabijgelegen donk De Bruin werden kampplaatsen uit het late Mesolithicum en het begin van de Swifterbantcultuur (Neolithisch) opgegraven, te dateren in de periode van 5500 tot 4450 voor Christus (De Kok 2003, 12). Op de donk De Bruin is de beroemde kano aangetroffen en op de vindplaats Polderweg werd het complete skelet van een vrouw (Trijntje) gevonden. In het Neolithicum werd voor het eerst aardewerk gebruikt en vond in tegenstelling tot in het Mesolithicum (jager- en verzamelaargemeenschappen) landbouw (veeteelt en akkerbouw) plaats.

Andere vroege sporen van bewoning in de Alblasserwaard zijn gevonden op de Hazendonk in de polder Molenaarsgraaf. Op deze donk werden aanwijzingen voor bewoning in de periode 4100 tot 2000 voor Christus gevonden, waarbij de cultuurperiode tussen 4100 en 3700 voor Christus Hazendonkcultuur is genoemd. De fase rond 3000 voor Christus wordt gerepresenteerd door de Vlaardingencultuur. Ook op de Schoonenburgse heuvel (een donk in de polder Nieuw-Lekkerland) werden vondsten uit laatstgenoemde periode gedaan (De Kok 2003, 16).

Late Prehistorie

Op de dwars door de Alblasserwaard lopende Schoonrewoerdse rug zijn boerderijen en menselijke begravingen ontdekt uit de laat-Neolithische Klokbeekertijd (van 2500 tot 2000 voor Christus). Karakteristiek voor de Klokbeekercultuur is het aardewerk, bestaande uit versierde bekertjes in de vorm van een omgekeerde klok. De Klokbeekermensen waren landbouwers; hierop wijst het gedurende een opgraving te Molenaarsgraaf aangetroffen botmateriaal dat afkomstig is van runderen, schapen en geiten. Hierbij werden ook twee enigszins ovale, tweebeukige boerderijen blootgelegd. Behalve deze vindplaats bevinden zich op de

¹ De gebruikte lithostratigrafische terminologie is die cf. de Mulder *et al.*, 2003.

² Volgens gegevens van Alterra op <http://archis2.archis.nl>

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Kenmerk : MTU/UIT/SAD/176040

stroomrug tussen Molenaarsgraaf en Noordeloos nog zeven vindplaatsen van de Klokbekercultuur (De Kok 2003,18-20).

Op de Schoonrewoerdse rug zijn behalve bewoningssporen uit het Late Neolithicum ook sporen uit de Bronstijd en IJzertijd ontdekt. Dit bewoningsspoor loopt in de Alblasserwaard vanaf Ottoland naar Goudriaan en Noordeloos, tot in de Vijfheerenlanden (De Kok 2003, 22). In de Bronstijd ontstond een nieuw type boerenbedrijf, waarbij de akkerbouw meer tot ontwikkeling kwam en de landbouw intensiverde (De Kok 2003, 25). Men woonde in grote woonstalhuizen³. In de IJzertijd echter vormt veeteelt het belangrijkste bedrijfsonderdeel, omdat het gebied te nat was voor akkerbouw. In deze periode zijn de boerderijen duidelijk kleiner dan in de Bronstijd en worden gekenmerkt door een woon-stal indeling met veeboxen⁴. Tussen 500 en 200 voor Christus trad er een vernatting op, waardoor sporen uit de late IJzertijd in de Alblasserwaard schaars zijn (De Kok 2003, 26-27). In het westelijke gedeelte van de Alblasserwaard, op de Papendrechtse stroomrug, zijn wel aanwijzingen voor bewoning in de IJzertijd gevonden. Deze bestonden uit brandsporen uit de Midden- en Late IJzertijd. Het betreft hier echter geen permanente woonplaatsen, maar tijdelijke kampen (Dijkstra, Brinkkemper & Koot 1999).

Romeinse tijd

De Alblasserwaard was ook in de Romeinse tijd bewoond. Hierop wijzen diverse vondsten die gedaan zijn in het westen van de Alblasserwaard. Er zijn geen aanwijzingen dat de streek werd bewoond door Romeinen (De Kok 2003,30). De woonplaatsen van de inheemse bevolking waren voornamelijk geconcentreerd op de kleiafzettingen van de Alblasserdamse en Papendrechtse stroomrug. Zo werden tijdens een noodonderzoek in Alblasserdam in 1962 grote hoeveelheden Romeins (import) aardewerk gevonden, dat gedateerd kan worden in de periode 50-150 na Christus. Daarnaast werd inheems aardewerk en dierlijk botmateriaal aangetroffen. Gedurende een onderzoek in 1972 door de ROB werden de resten van een eikenhouten kano (gedateerd in de periode 150-200 na Christus), Romeins aardewerk, palenrijen van drie graanspiekers en dierlijke botresten aangetroffen. In 1985/86 tenslotte werden behalve grote hoeveelheden aardewerk, bronzen munten en fibulae, tevens een crematiegraf en een gedeelte van een terracotta godenbeeldje gevonden (De Kok 2003, 30-31).

Op de Papendrechtse stroomrug zijn eveneens diverse onderzoeken⁵ verricht, waarbij ter plaatse van het zwembad en het naastgelegen appartementencomplex nagenoeg hetzelfde materiaal als in Alblasserdam werd aangetroffen. Tevens is in 1997 bij de aanleg van de Sophiatunnel een grote hoeveelheid nederzettingsafval (vooral importaardewerk uit de periode 150-200 na Christus, daarnaast vier bronzen fibulae, dakpannen, spijkers, tegels maalsteenfragmenten, huttenleem, dierlijk botmateriaal en mortel) uit de Romeinse tijd gevonden⁶. Behalve op de stroomruggen te Papendrecht en Alblasserdam zijn ook verder landinwaarts vondsten uit de Romeinse tijd gedaan, zoals bijvoorbeeld achter in de polder Wijngaarden en te Boven-Hardinxveld en Gorinchem (De Kok 2003,34).

Rond 200 na Christus deed zich een verandering in de rivierlopen voor, waardoor de restgeulen (waarlangs bewoning plaatsvond) niet meer bevaarbaar werden. In deze periode trokken de bewoners massaal weg waardoor de Alblasserwaard ontvolkt raakte.

³ Een dergelijke boerderij is aangetroffen op de Zijderveldse stroomrug in de Vijfheerenlanden

⁴ Een dergelijke boerderij is aangetroffen op de Zijderveldse stroomrug in de Vijfheerenlanden

⁵ In 1967 en 1996

⁶ Tevens werden, zoals eerder beschreven, op deze locatie vondsten gedaan uit de IJzertijd. Het onderzoek is uitgebreid beschreven door Dijkstra, Brinkkemper & Koot (1999).

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Kenmerk : MTU/UIT/SAD/176040

Middeleeuwen en Nieuwe tijd

In de vroege Middeleeuwen bleef het veengebied van de Alblasserwaard onbegaanbaar en onbewoond. Uit deze periode zijn dan ook geen vondsten gedaan; wel zijn op een aantal plaatsen kleine concentraties houtskool aangetroffen. In de Alblasserdamse polder Nieuwland is een fibula uit de 9^e of 10^e eeuw gevonden; te Hardinxveld-Giessendam werd zelfs een gebroken zwaard uit de 9^e eeuw opgebaggerd. Dit zijn aanwijzingen dat de Alblasserwaard in deze tijd wel werd bezocht, vooral de oeverzones van de rivieren (De Kok 2003, 42-43).

In de late Middeleeuwen vonden in de Alblasserwaard veenontginningen plaats, waarbij in het begin (in de 11^e eeuw) rivieren zoals de Alblas een centrale rol speelden. Zij fungeerden als ontginningsas. Langs de ontginningsassen ontstonden lintnederzettingen, bestaande uit reeksen woonheuvels met daarop boerderijen. De boerderijen waren met hun voorzijde (woongedeelte) gericht naar het water. Vanuit de riviertjes trok men het achterliggende veen in. Oud-Alblas is een voorbeeld van een dergelijke oude ontginningsas.

In de 12^e eeuw werden ook de meer binnenlands gelegen gebieden ontgonnen, waarbij als gevolg van het ontbreken van natuurlijk water een kunstmatige ontginningsbasis werd aangelegd. Een voorbeeld hiervan is de Graafstroom, die ten tijde van de ontginningen in het laatste kwart van de 11e eeuw werd gegraven. In 1277 werd het hoogheemraadschap van de Alblasserwaard opgericht, waardoor een ringdijk gelegd werd. In de 13^e en mogelijk 14^e eeuw werden de laatste nog openliggende reststukken veen tussen of achter de bestaande nederzettingen in cultuur gebracht.

In de Alblasserwaard is op verschillende plaatsen onderzoek gedaan naar de woningen van de ontginners, de zogenaamde ontginningsboerderijen. Door de AWN Lek- en Merwestreek werd in 1998 een noodopgraving gedaan aan de Gijbelandsedijk 119/120 waarbij in een woonheuvel de restanten van een dergelijke boerderij werden aangetroffen⁷. Na vergelijking met huisplattegronden die elders in Zuid-Holland zijn opgegraven (zoals te Gouda en Spijkenisse) kon geconcludeerd worden dat deze boerderij een oppervlakte had van ongeveer 21 bij 11 meter en parallel aan het verkavelingspatroon was gebouwd (dus met het woongedeelte gericht naar de Graafstroom). De staanders van de drieschepige constructie waren ingegraven, schuin bekapt en rustten op een spaanderbed. De wanden van de boerderij bestonden waarschijnlijk uit beleemd vlechtwerk. Behalve in deze eerste fase zijn er in verschillende, elkaar opvolgende perioden van bewoning op de woonheuvel aangetoond. De meeste woonheuvels in de Alblasserwaard zijn in de tweede helft van de 12^e of de eerste helft van de 13^e eeuw gevormd; na de 14^e eeuw worden ze over het algemeen niet meer opgehoogd (Van Groningen 1992, 24).

Na de ontginning van het gebied zijn er na de Middeleeuwen nog nauwelijks nederzettingen bij gekomen of geheel verdwenen. Was in het begin sprake van een regelmatige spreiding van de bebouwing langs de ontginningsbasis (elke kavel bood plaats aan één boerderij); in de loop der tijden is de regelmaat in de spreiding door verdichting dan wel uitdunning in de bebouwing veranderd. De groei van de dorpen is de eerste eeuwen bescheiden geweest; in sommige perioden vond door wateroverlast zelfs een bevolkingsafname plaats. Toch verbeterde de bewoonbaarheid van de Alblasserwaard door de verbeteringen van de waterhuishouding. In de 19^e eeuw vindt in verschillende dorpen een verdichting rondom punten zoals de kerk, andere voorname gebouwen en wegwervingen plaats. Vandaag de dag wordt het dorp Oud Alblas gekenmerkt door een langgerekte bebouwingslint.

⁷ Dit onderzoek is uitgebreid beschreven door Koorevaar (2001)

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Kenmerk : MTU/UIT/SAD/176040

3.2.2 Inventarisatie van archeologische gegevens

Archeologische verwachting van het plangebied aan de hand van CHS en IKAW

Voor het plangebied, gelegen aan de Dorpsstraat 27 te Oud Alblas, geldt volgens de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden een zeer grote kans op archeologische sporen. Dit op grond van het feit dat de locatie is gelegen binnen de dorpskern van Oud Alblas. Op grond van het voorkomen van de Oud-Alblas - Papendrecht stroomgordel geldt ten zuiden van het plangebied een zeer grote kans op het aantreffen van archeologische resten vanaf de Romeinse tijd. Aangezien de huidige Alblas vermoedelijk deze stroomgordel heeft aangesneden, is deze verwachting voor het plangebied niet van toepassing.

Zowel de CHS als de IKAW geven voor de stroomgordel de Alblas een lage archeologische verwachting weer, maar voor de stroomgordel Oud-Alblas-Papendrecht een hoge verwachting.

Archeologische monumenten

Rondom het plangebied bevinden zich meerdere middeleeuwse woonheuvels. Deze zijn geïnventariseerd door G. van der Beemt. Grenzend aan het plangebied bevindt zich een middeleeuwse woonheuvel, die zich mogelijk uitstrekt tot onder de huidige bebouwing aan de Dorpsstraat 27 (AMK nummer 35395, een terrein van archeologische betekenis). Deze zal zich waarschijnlijk niet tot aan het plangebied hebben uitgestrekt.

Onderzoeksmeldingen

In ARCHIS zijn geen onderzoeksmeldingen te vinden die zich in de buurt van het plangebied bevinden.

Waarnemingen en vondstmeldingen

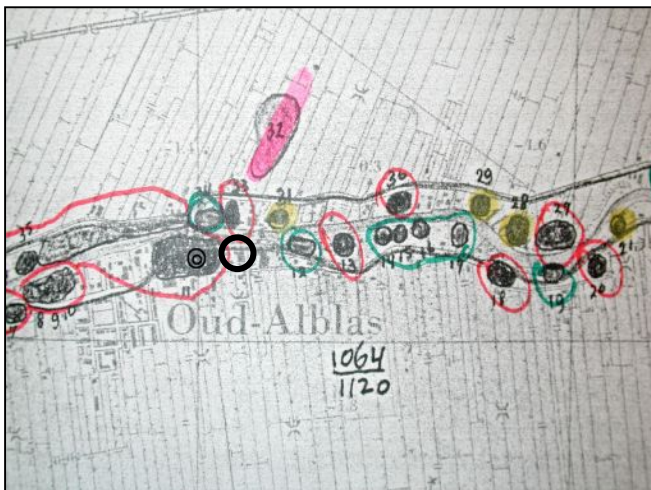
Rondom het plangebied bevinden zich diverse meldingen, die vooral betrekking hebben op middeleeuwse woonheuvels. In ARCHIS zijn geen vondstmeldingen te vinden die zich in de buurt van het plangebied bevinden.

Aanvullende informatie Teus Koorevaar

Volgens Teus Koorevaar, amateur-archeoloog en streekdeskundige, zijn iets ten zuiden van de onderzoekslocatie bij het bouwrijp maken van de grond voor nieuwbouw door amateur-archeologen een fragment terra sigillata, een wandfragment blauwgrijs aardewerk en een fragment roodbakkend aardewerk met grove zandverschraling (alle Romeinse keramiek) aangetroffen.

Tevens stelde de heer Koorevaar voor dit onderzoek een originele kaart ter beschikking, betreffende de inventarisatie van middeleeuwse woonheuvels door Van der Beemt. Woonheuvels die een hoogte bereiken tot 2 meter, zijn weergegeven in groen; wanneer ze hoger zijn dan 2 meter worden ze weergegeven in rood en samengestelde/geclusterde woonheuvels zijn geel gemarkeerd. Uit deze kaart is af te leiden dat zich ter plaatse van het huidige plangebied geen woonheuvel bevindt.

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Kenmerk : MTU/UIT/SAD/176040

Afbeelding 3: Inventarisatie van Van de Beemt. Afbeelding afkomstig van dhr. T. Koorevaar. In zwarte cirkel: de huidige onderzoekslocatie.

3.2.3 Historisch kaartmateriaal

Op de geraadpleegde vroegste kadastrale kaart, gemeente Oud Alblas, sectie B blad 2, is te zien dat het onderhavige perceel destijds waarschijnlijk onbebouwd was. Mogelijk heeft er wel een schuurtje gestaan. De bebouwing in Oud-Alblas beperkte zich grotendeels tot een zone langs de Alblas. Ter plaatse van de Dorpsstraat 27 stond reeds een woning.

Afbeelding 4: uitsnede van de oudste kadastrale kaart van de gemeente Oud-Alblas, sectie B blad 2.

Ook de minder gedetailleerde kaarten zoals Kuijper's atlas uit 1866, de grote historische atlas van Nederland (uit 1847/48) en de grote historische topografische atlas (uit 1911) geven bebouwing weer in een strook langs de Alblas. Deze kaarten zijn echter niet geschikt om uitspraken te doen op het niveau van het plangebied.

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Kenmerk : MTU/UIT/SAD/176040

3.3 Conclusie bureauonderzoek

Hoewel ten zuiden van het plangebied op de Oud-Alblas – Papendrecht stroomgordel Romeinse vondsten zijn aangetroffen, worden in het plangebied dergelijke resten niet verwacht. De reden hiervoor is, dat de nabijgelegen Alblas vermoedelijk sinds de Vroege Middeleeuwen oudere stroomgordels heeft aangesneden. Daarom kan een lage verwachting worden opgesteld voor het aantreffen van archeologische resten uit de Romeinse Tijd.

De ligging van het plangebied binnen de dorpskern van Oud-Alblas en de mogelijke aanwezigheid van restanten van woonheuvels zijn echter aanleiding voor een hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische resten uit de Middeleeuwen en latere perioden.

4 Verwachtingsmodel en methode inventariserend veldonderzoek

4.1 Verwachtingsmodel

Het bureauonderzoek laat zien dat er een lage verwachting geldt voor resten uit de Romeinse Tijd en een hoge verwachting uit de Middeleeuwen en latere perioden. Resten uit de Romeinse Tijd zouden kunnen voorkomen op (restanten van) de Oud-Alblas – Papendrecht stroomgordel; onbekend is tot nu toe echter, of deze stroomgordel nog aanwezig is in de ondergrond van het plangebied en zo ja, op welke diepte.

Resten uit de Middeleeuwen en latere perioden zouden tot nabij het huidige maaiveld kunnen voorkomen. Het betreft hier naar verwachting resten van een nederzettingsterrein, die zich in de regel kenmerken door de aanwezigheid van een archeologische laag. Mogelijk gaat het hier om restanten van een opgeworpen woonheuvel.

4.2 Methode inventariserend veldonderzoek

N.a.v. het in paragraaf 4.1 geformuleerde verwachtingsmodel is de volgende werkwijze aangehouden voor het veldwerk:

Het uitgevoerde type inventariserend veldonderzoek is dat van een karterend booronderzoek. Conform de door de provincie Zuid-Holland opgestelde en geldende richtlijnen ten aanzien van dergelijk onderzoek, zijn er in het plangebied per hectare 10 (grond)boringen verricht, waarvan één tot een einddiepte van 4 m en de rest tot 2 m beneden maaiveld.

Hoewel het plangebied een oppervlakte kent van slechts 430 m², is in verband met de statistische betrouwbaarheid van het onderzoek, het minimumaantal van 6 boringen uitgevoerd.

Voor zover de terreinomstandigheden (bebouwing, verhardingen, begroeiing etc.) dit toelieten, zijn de boringen verricht in een driehoeksgrid, waarbij de boringen werden verricht in parallel ten opzichte van elkaar gesitueerde raaien. De boringen werden verricht met een edelmanboor (diameter 10 cm), gecombineerd met een gutsboor (diameter 3 cm).

Deze methode komt grotendeels overeen met de standaardmethode voor kleine gebieden met een brede verwachting (o.a. met een archeologische laag) zoals beschreven in Tol *et al.* (2004).

Conform de norm NEN5104 werden de boringen beschreven. Door middel van het snijden en/of verbrossen van het materiaal van relevante bodemlagen, werd de aanwezigheid van eventuele archeologische resten vastgesteld.

5 Resultaten van het veldwerk

5.1 Booronderzoek

5.1.1 Werkwijze

Binnen het plangebied zijn er 6 boringen uitgevoerd tot een diepte van 2 meter. Daarvan is er 1 boring verder doorgezet tot een diepte van 4 meter. Voor de uitvoering van de boringen is er –in verband met de gelijktijdige uitvoering van een milieukundig bodemonderzoek- gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 10 centimeter en gutsboren met een diameter van 3 centimeter.

Vanwege het aantreffen van archeologische indicatoren en mogelijk-antropogene objecten in de boringen (zie onder 5.1.3) zijn deze ingemeten ten opzichte van NAP. Daarvoor is gebruik gemaakt van de NAP-bout op de brug over de Graafstroom/Alblas (bout nr.: 038C0324).

De locaties van de boringen zijn met meetlinten ingemeten ten opzichte van de bestaande bebouwing binnen het plangebied. Het opgeboorde materiaal is door middel van snijden en verbrijzelen onderzocht op het voorkomen van archeologische indicatoren en/of mogelijk-antropogene objecten. Ook is het opgeboorde materiaal beschreven volgens de lithologie van de NEN 5104, met daarbij een aanvullende beschrijving van onder andere kleur, bodemhorizonten en geologie.

Er is getracht om de boringen zoveel mogelijk in een verspringend grid binnen het plangebied uit te zetten. Echter vanwege de aanwezigheid van bebouwing en betonverharding, alsmede de gelijktijdige uitvoer van het onderzoek met een milieukundig bodemonderzoek maakten dat met name in de oostelijke helft van het plangebied niet goed mogelijk.

5.1.2 Resultaten: geologie en bodem

Voor een lithologische beschrijving van de boorprofielen wordt verwezen naar bijlage 3. Uit de boringen bleek, dat de ondergrond grotendeels bestaat uit matig tot sterk siltige klei. Onderin bevat deze zandlaagjes en humeuze bandjes. Ook werden onder in boring 6, die dieper werd doorgezet dan de overige vijf, schelpresten waargenomen. De bovengrond bleek in het algemeen puinhoudend te zijn en enkele fragmenten keramiek etc. te bevatten, waarover meer in paragraaf 5.1.3.

Geologisch gezien kunnen de aangetroffen afzettingen zoals verwacht worden geïnterpreteerd als stroomgordelafzettingen van de Alblas. Bovenin bestaan deze uit oeverwalafzettingen. Uit het bureauonderzoek bleek, dat het plangebied zich mogelijk zou kunnen bevinden op een woonheuvel. Het feit, dat de hoogte van het maaiveld naar het noorden geleidelijk toeneemt, is ook een aanwijzing in deze richting. Uit de boringen valt de aanwezigheid van een woonheuvel in de vorm van een naar het noorden dikker wordend ophogingspakket, echter niet eenduidig op te maken.

5.1.3 Archeologie

In 3 boringen zijn er archeologische indicatoren en/of mogelijk-antropogene objecten aangetroffen. Deze zijn weergegeven in tabel 1.

In boring 1 is er op een diepte van 0,45 meter beneden maaiveld (-1,09 meter NAP) een fragment bot aangetroffen (vondst nr. 3). Daarnaast is er in boring 1 op een diepte van 0,60 meter beneden maaiveld (-1,24 meter NAP) een complete tand aangetroffen. Het gaat om een complete dierlijke (mogelijk een schaap of een geit) snijtand (vondst nr. 4).

Een fragment roodbakkend aardewerk met kalkmagering is aangetroffen in boring 2 (vondst nr. 5) op een diepte van 0,50 meter beneden maaiveld (-1,24 meter NAP). Het fragment is aan de buitenzijde donkerrood van kleur en heeft enkele glazuerspatten. Het dateert waarschijnlijk uit de 13^e tot 15^e eeuw.

Ook in boring 4 zijn er fragmenten aardewerk aangetroffen. Op een diepte van 1 meter beneden maaiveld (-1,42 meter NAP) is een fragment grijsbakkend aardewerk met een donkergrijze buitenzijde gevonden (vondst nr. 1). Het fragment dateert waarschijnlijk uit de Late Middeleeuwen (12^e tot 15^e eeuw). Ook is er in boring 4 op een diepte van 1,30 meter beneden maaiveld (-1,72 meter NAP) een fragment donkergrijs bakkend aardewerk met een zwarte buitenzijde aangetroffen (vondst nr. 2). Het betreft een fragment grijsbakkend aardewerk, dat dateert uit de Late Middeleeuwen (11^e tot 15^e eeuw).

Vondstnr	Boring	Diepte cm -mv	Materiaal	Datering	Bijzonderheden
1	4	100 cm	Grijsbakkend aardewerk	11e-15e eeuw	
2	4	130 cm	Grijsbakkend aardewerk	11e-15e eeuw	zwart geblakerde buitenzijde
3	1	45 cm	Bot		
4	1	60 cm	Bot		snijtand, mogelijk schaap of geit
5	2	50 cm	Roodbakkend aardewerk	13e-15e eeuw	glazuerspatten

Tabel 1: Vondstenlijst

6 Conclusie en aanbeveling

6.1 Conclusie

Het bureauonderzoek laat zien dat er een lage verwachting geldt voor resten uit de Romeinse Tijd en een hoge verwachting uit de Middeleeuwen en latere perioden. Resten uit de Romeinse Tijd zouden kunnen voorkomen op (restanten van) de Oud-Alblas – Papendrecht stroomgordel; er zijn echter geen aanwijzingen dat deze afzettingen aanwezig zijn in de ondergrond van het plangebied. Wel komen er in de ondergrond van het plangebied afzettingen van de Alblas stroomgordel voor. Aangezien deze actief was vanaf de Vroege Middeleeuwen, zouden hier resten uit de Middeleeuwen en latere perioden tot nabij het huidige maaiveld kunnen voorkomen. Beide typen resten zouden zich, voor zover aanwezig, manifesteren als archeologische laag. Daarbij dient opgemerkt te worden dat een middeleeuwse archeologische laag een aanzienlijke dikte kan bereiken, aangezien het mogelijk (restanten van) een woonheuvel betreft.

Tijdens het booronderzoek zijn er in 3 boringen archeologische indicatoren in de vorm van aardewerk en mogelijk-antropogene objecten aangetroffen. Deze indicatoren bevonden zich op dieptes tussen 1,30 en 0,45 m beneden maaiveld. Mogelijk is er sprake van een woonheuvel binnen het plangebied, vanwege het oplopen van het maaiveld richting de Alblas en het aantreffen van middeleeuws aardewerk. Een typische naar het noorden dikker wordende ophogingslaag lijkt echter niet te zijn aangetroffen.

De volgende vragen dienden tijdens het onderzoek, indien mogelijk, te worden beantwoord:

Wat betreft de bodemopbouw: wat is de bodemopbouw ter plaatse van het plangebied?

- *Is er een intact en onverstoord bodemprofiel aanwezig?*

Binnen het plangebied is er sprake van een intact en onverstoord bodemprofiel

- *Is er sprake van voor de archeologie relevante bodemlagen, en zo ja welke en op welke diepte?*

Voor de archeologie relevante bodemlagen zijn de lagen behorend bij de Formatie van Echteld en met name de lagen behorend bij de Alblas-stroomgordel.

Wat betreft archeologische resten of vondstniveaus:

- *Zijn er binnen het plangebied archeologische resten of vondstniveaus aanwezig?*

Er zijn binnen het plangebied archeologisch resten aanwezig in de vorm van fragmenten aardewerk en twee fragmenten bot.

- *Op welke diepte bevinden zich deze archeologische resten?*

Deze archeologische resten bevinden zich op dieptes tussen 1,30 en 0,45 meter beneden maaiveld.

- *Kan reeds iets worden gezegd over de kenmerken van de aangetroffen archeologische resten (qua periode, datering, complextype, omvang, karakter)?*

Het gaat om fragmenten aardewerk, die grofweg stammen uit de Late Middeleeuwen. Over de aard van de aangetroffen kan worden gezegd, dat het mogelijk gaat om bewoningssporen. Mogelijk gaat het om een (middeleeuwse) woonheuvel i.v.m. de oplopende NAP-hoogte van het maaiveld richting het noorden.

- *Kan reeds iets gezegd worden over de kwaliteit (gaafheid, conservering) van de archeologische resten?*

Over de kwaliteit van de aangetroffen resten kan nog niets worden gezegd.

- *Welk onderzoek is eventueel noodzakelijk om de twee bovenstaande vragen te beantwoorden?*

Om de bovenstaande twee vragen te beantwoorden is een waarderend onderzoek noodzakelijk.

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Kenmerk : MTU/UIT/SAD/176040

Wat zijn de gevolgen van de bodemverstorende activiteiten voor de aanwezige archeologische resten?

Binnen het plangebied wordt de bouw van een woning voorzien. Vanwege deze bouw en de sloop van de schuur binnen het plangebied zal er grondverzet plaatsvinden. Dit grondverzet zal tot gevolg hebben dat de aanwezige archeologische resten binnen het plangebied verstoord zullen worden.

6.2 Aanbevelingen

Aangezien er archeologische indicatoren en mogelijk-antropogene objecten zijn aangetroffen wordt het op basis van het uitgevoerde onderzoek noodzakelijk geacht dat er binnen het plangebied een vervolgonderzoek plaatsvindt. Er is namelijk tot nu toe te weinig informatie om tot een waardestelling te komen. Daarom wordt een aanvullend waarderend onderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk geacht.

Met betrekking tot het onderzoeken het advies wordt geadviseerd contact op te nemen met het bevoegd gezag, de provinciaal archeoloog van Zuid-Holland, de heer drs. R.H.P. Proos. De provincie Zuid-Holland zal de resultaten van het onderzoek en de aanbevelingen toetsen.

6.3 Selectiebesluit

Gezien de omvang van het plangebied en de impact dat een dergelijk vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven zal hebben op de planvorming, is door provinciaal archeoloog drs. R.H.P. Proos op 1 mei het volgende selectiebesluit genomen: de sloop- en bouwwerkzaamheden op het onderzochte perceel zullen archeologisch moeten worden begeleid door amateur-archeologen van de Archeologische Werkgroep Nederland (AWN). In dit geval zal het de afdeling Lek- en Merwestreek betreffen.

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Dorpsstraat 27 te Oud Alblas
Kenmerk : MTU/UIT/SAD/176040

Gebruikte Literatuur

Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, 2001, *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Assen.

Bosch, J.H.A. & H. Kok, 1994, *Toelichtingen bij de Geologische Kaart van Nederland 1:50.000, blad Gorinchem West (38W) Haarlem* (Rijks Geologische Dienst).

CCvD (Centraal College van Deskundigen), 2005: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (versie 2.2)*. Gouda.

Dijkstra, Y., O. Brinkkemper & C.W. Koot (red.), 1999: *Archeologie in de Betuweroute; Papendrechtse Stroomrug*. Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 80).

Groningen, C.L. van, 1992: *De Alblasserwaard*. Zwolle (Rijksdienst voor de monumentenzorg).

Kok, H. de, 2003: *Boer en boerderij in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden* (Stichting Boerderij & Erf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden).

Koorevaar, T., 2001: *Gelaagd Verleden. Archeologisch onderzoek in de woonheuvel onder de boerderij Gijbelandsedijk 119/120 Brandwijk, gemeente Graafstroom*. Wijngaarden (AWN Lek- en Merwestreek).

Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong, 2003, *De ondergrond van Nederland*. Utrecht (TNO-NITG).

Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek: *Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS)*. Amersfoort.

Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek: *Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)*. Amersfoort.

Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen, A.J. Borsboom en M. Verbruggen 2004: *Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie*, Amsterdam (RAAP-rapport 1000).

Uitgeverij Nieuwland, 2005: *Grote Historische topografische Atlas ± 1905 Zuid-Holland schaal 1:25.000*. Tilburg.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000 I West-Nederland 1839-1859*. Groningen.

Gebruikte websites:

www.dewoonomgeving.nl

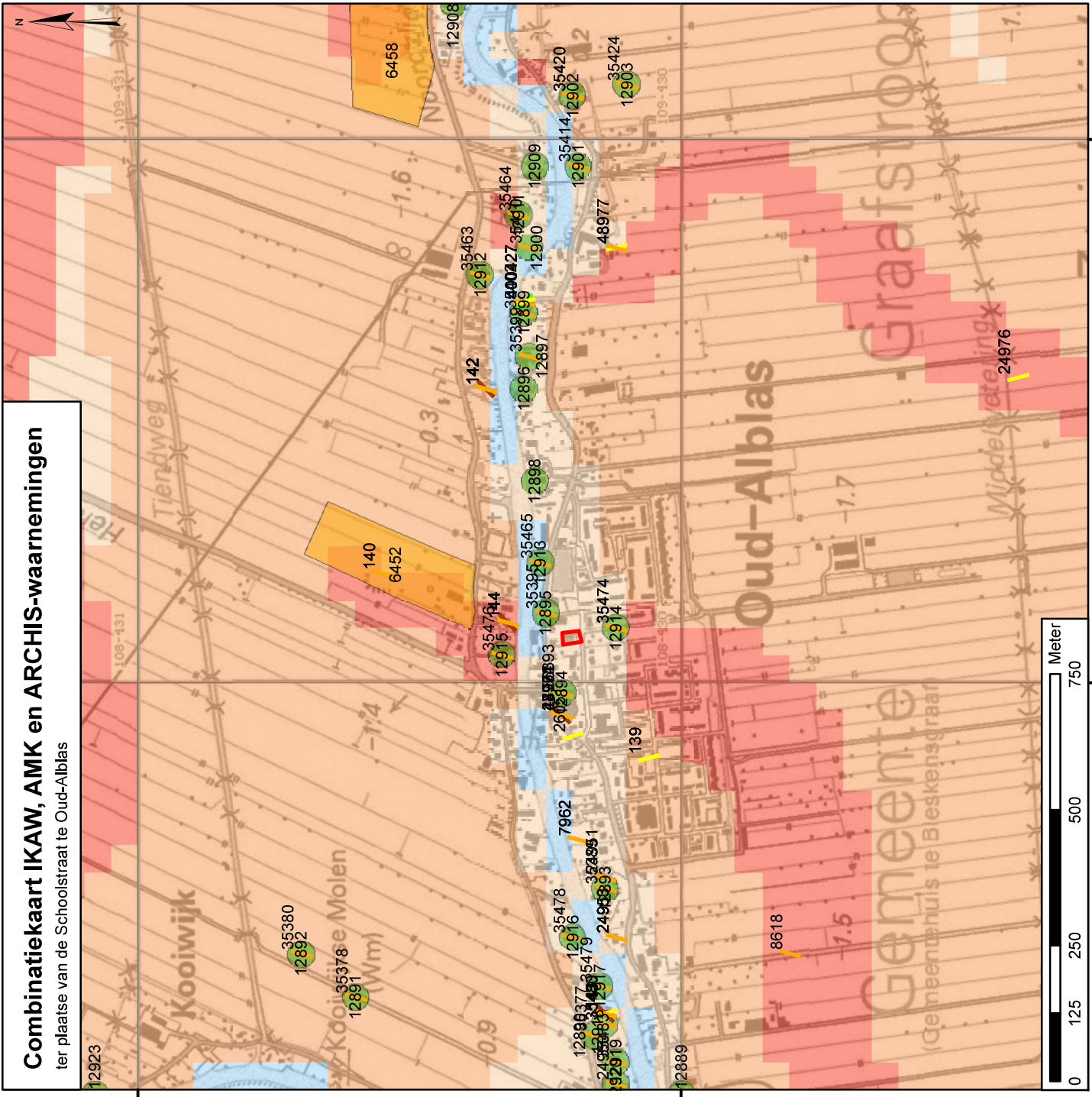
www.kuijsten.de/atlas/

<http://chs.zuid-holland.nl>

Bijlage 1

**Archeologische Verwachtingskaart
(op basis van IKAW, ARCHIS en AMK)**

Combinatiekaart IKAW, AMK en ARCHIS-waarnemingen
 ter plaatse van de Schoolstraat te Oud-Alblas

Legenda

ARCHIS-waarneming + waarnemingsnummer

- Neolithicum
- Romeinse tijd
- Middeleeuwen
- Nieuwe tijd

archeologisch monument + waarnemingsnummer

- terrein van archeologische betekenis
- terrein van archeologische waarde
- terrein van hoge archeologische waarde
- terrein van zeer hoge archeologische waarde
- terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

archeologische verwachting

- trefkans**
- hoog (water)
 - middelhoog (water)
 - laag (water)
 - water
 - hoog
 - middelhoog
 - laag
 - zeer laag
 - niet gekarteerd
 - onbekend
 - onderzoekslocatie

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

109000

Meter

0 125 250 500 750

108000

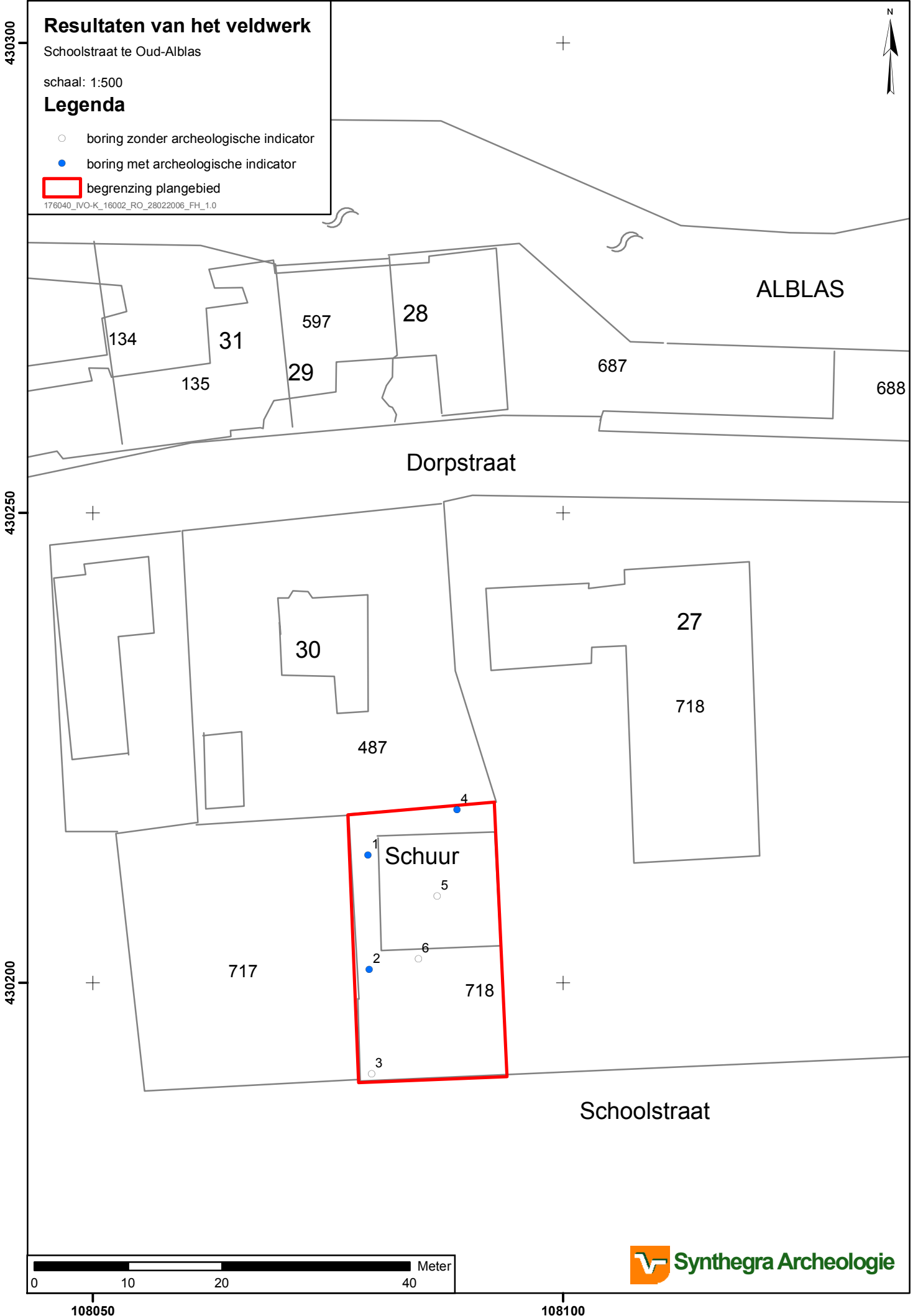
109000

Meter

0 125 250 500 750

Bijlage 2

Detailkaart van de Onderzoekslocatie met Boorpunten

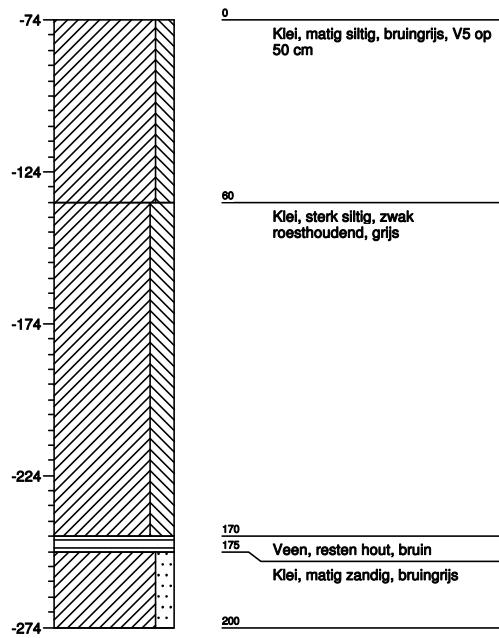
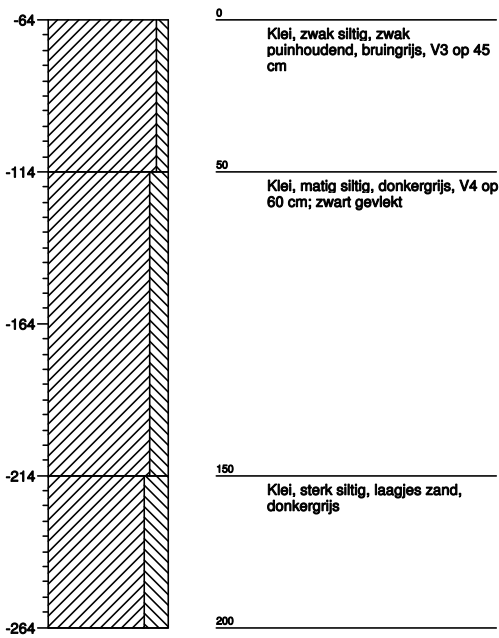

Bijlage 3

Boorstaten

Boring: 01

Boring: 02

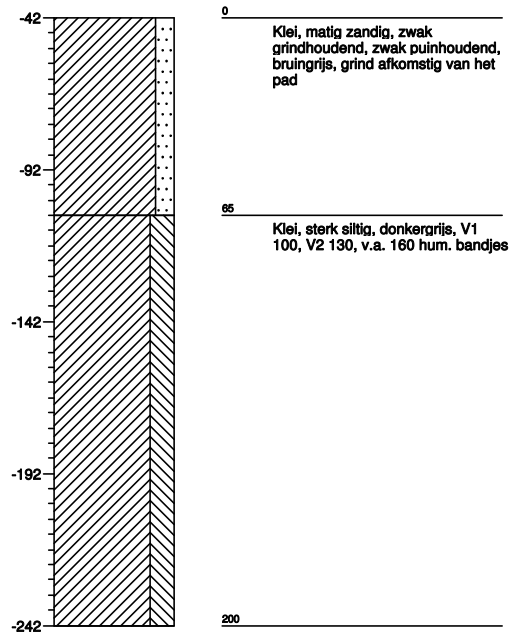
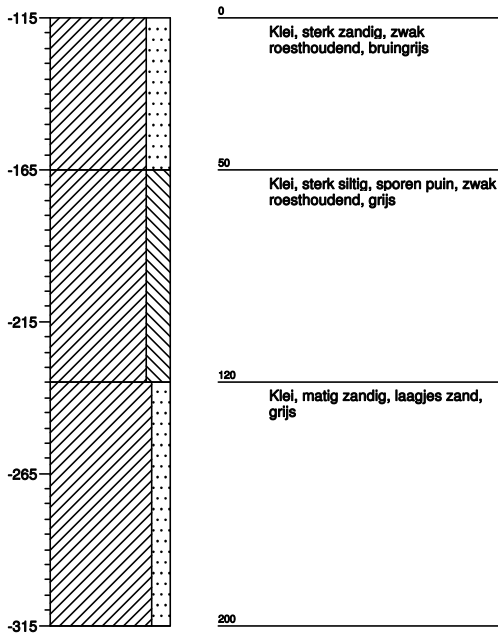

Projectnaam: BO + IVO Dorpsstraat Oud Alblas

Projectcode: 176040

Boring: 03

Boring: 04

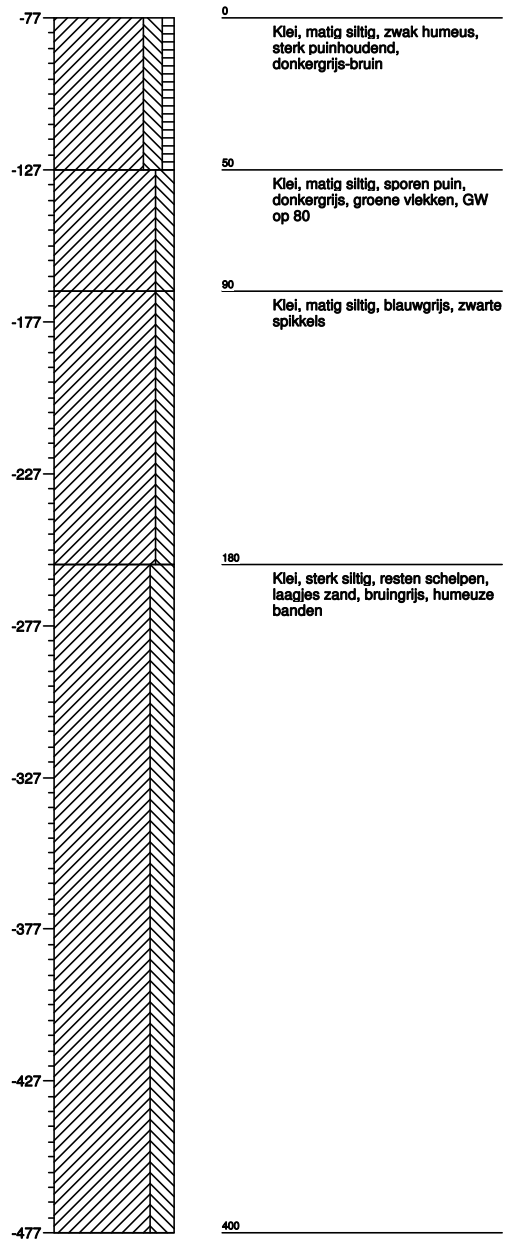
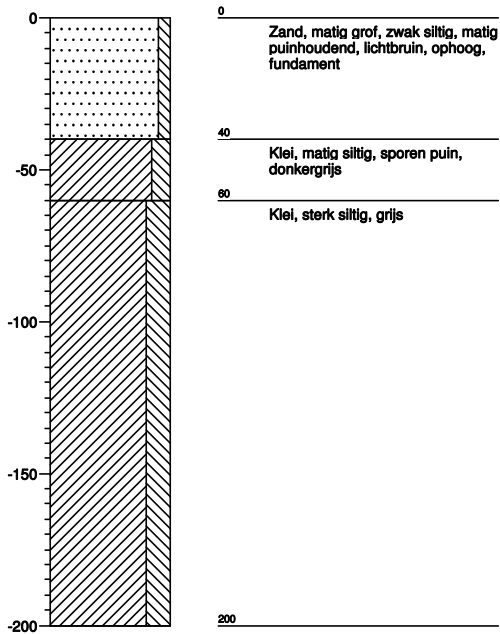

Projectnaam: BO + IVO Dorpsstraat Oud Alblas

Projectcode: 176040

Boring: 05

Boring: 06

Projectnaam: BO + IVO Dorpsstraat Oud Alblas

Projectcode: 176040

Bijlage 4

Vondstenlijst booronderzoek

Synthegra Archeologie bv Dordrecht

Determinatielijst vondsten boorproject

Projectnaam

IVO Dorpsstraat 27

Locatie

Oud Alblas

Projectnummer

176040

Datum determinatie: 24-02-2006

Uitvoerder(s): RdG en HKL

Cis-code: 16002

Vondstnr	Volgnr	Boring	Diepte	Materiaal	Algemeen	Specifiek	Herkomst	Datering	MAE	Compleetheid	Aantal fragmenten	Afmetingen	Bijzonderheden
1		4	100 cm	KER	GRS			11e-15e			1		
2		4	130 cm	KER	GRS			11e-15e			1		
3		1	45 cm	ODB	BOT						1		
4		1	60 cm	ODB	BOT	SCHPGEIT				100%	1	n.v.t.	zwart geblakerde buitenzijde
5		2	50 cm	KER	ROOD			13e-15e			1		snijrand, mogelijk van een schaap of geit glazuurspatten

Bijlage 5

Overzicht van Geologische en Archeologische perioden en lijst van gebruikte afkortingen

Lijst met gebruikte afkortingen

BO Bureauonderzoek
IVO-V Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. verkennende boringen
IVO-K Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. karterende boringen
IVO-W Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. waarderende boringen
IVO-K-G Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. karterende proefsleuven
IVO-W-G Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. waarderende proefsleuven
AB Archeologische Begeleiding
AMK Archeologische Monumenten Kaart
IKAW Indicatieve Kaart Archeologische Waarden
ROB Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
ARCHIS Archeologisch Informatie Systeem
BP Before Present
CAA Centraal Archeologisch Archief
GLG Gemiddeld Laagste Grondwaterstand
GHG Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand
MV MaaVeld
NAP Nieuw Amsterdams Peil
RGD Rijks Geologische Dienst
STIBOKA Stichting BOdem Kartering

Paleolithicum: tot 8800 vC	PALEO	vroeg: 800 – 500 vC	IJZV
vroeg: tot 300.000 C14	PALEOV	midden: 500 – 250 vC	IJZM
midden: 300.000 – 35.000 C14	PALEOM	laat: 250 – 12 vC	IJZL
laat: 35.000 C14 – 8800 vC	PALEOL	Romeinse tijd: 12 vC – 450 nC	ROM
laat A: 35.000 – 18.000 C14	PALEOLA	vroeg: 12 vC – 70 nC	ROMV
laat B: 18.000 C14 – 8800 vC	PALEOLB	vroeg A: 12 vC – 25 nC	ROMVA
Mesolithicum: 8800 – 4900 vC	MESO	vroeg B: 25 – 70 nC	ROMVB
vroeg: 8800 – 7100 vC	MESOV	midden: 70 – 270 nC	ROMM
midden: 7100 – 6450 vC	MESOM	midden A: 70 – 150 nC	ROMMA
laat: 6450 – 4900 vC	MESOL	midden B: 150 – 270 nC	ROMMB
Neolithicum: 5300 – 2000 vC	NEO	laat: 270 – 450 nC	ROML
vroeg: 5300 – 4200 vC	NEOV	laat A: 270 – 350 nC	ROMLA
vroeg A: 5300 – 4900 vC	NEOVA	laat B: 350 – 450 nC	ROMLB
vroeg B: 4900 – 4200 vC	NEOVB	Middeleeuwen: 450 – 1500 nC	XME
midden: 4200 – 2850 vC	NEOM	vroeg: 450 – 1050 nC	VME
midden A: 5300 – 3400 vC	NEOMA	vroeg A: 450 – 525 nC	VMEA
midden B: 3400 – 2850 vC	NEOMB	vroeg B: 525 – 725 nC	VMEB
laat: 2850 – 2000 vC	NEOL	vroeg C: 725 – 900 nC	VMEC
laat A: 2850 – 2450 vC	NEOLA	vroeg D: 900 – 1050 nC	VMED
laat B: 2450 – 2000 vC	NEOLB	laat: 1050 – 1500 nC	LME
Bronstijd: 2000 – 800 vC	BRONS	laat A: 1050 – 1250 nC	LMEA
vroeg: 2000 – 1800 vC	BRONSV	laat B: 1250 – 1500 nC	LMEB
midden: 1800 – 1100 vC	BRONSM	Nieuwe tijd: 1500 – heden	
midden A: 1800 – 1500 vC	BRON SMA	A: 1500 – 1650 nC	NTA
midden B: 1500 – 1100 vC	BRONSMB	B: 1650 – 1850 nC	NTB
laat: 1100 – 800 vC	BRONSL	C: 1850 - heden	NTC
IJzertijd: 800 – 12 vC	IJZ	Onbekend	XXX

Metaalsoorten	Steensoorten		
Brons	MBR	Barmsteen	SBA
Goud	MAU	Bergkristal	SBE
IJzer	MFE	Diabaas / gabbro / doleriet / dioriet	SDI
Koper	MCU	Git	SGI
Lood	PB	Graniet / gneis	SGR
Messing	MME	Jadeiet / nefriet	SJA
Metaal	MXX	Kalk (steen)	SKA
Tin of lood legering	MSN	Leisteen	SLE
Zilver	MAG	Marmer	SMA
Organisch		Oker	SOK
Bot, dierlijk	ODB	Steen	SXX
Bot, menselijk	OMB	Tefriet / basaltlava	STE
Bot, onbekend	OBX	Tufsteen	STU
Gewei	ODG	Vuursteen	SVU
Hoorn	ODH	Zandsteen / kwartsiet	SZA
Hout / Houtskool	OPH		
Ivoor	ODI	Onbekend	XXX
Leer / huid / bont	ODL	Niet van toepassing	—
Organisch	ODX		
Organisch, dierlijk	ODX	Glas	GLS
Organisch, menselijk	OMX	Keramiek	KER
Organisch, plantaardig	OPX	Slak	SLAK
Schelp	ODS		
Textiel: katoen / linnen / wol / zijde	OTE		

Verklarende woordenlijst

A-horizont: Minerale (humeuze) bovengrond. Indien er uitspoeling van materiaal optreedt, heet deze uitspoelingshorizont ook wel de E-horizont.

B-horizont: Inspoelingshorizont. Een horizont waaraan door inspoeling uit een hoger liggende horizont humus, ijzer of klebestanddelen zijn toegevoegd

C-horizont: Een horizont die weinig of niet veranderd is door bodemvorming, de moederbodem. Men kan aannemen dat de bovenliggende, al dan niet door bodemvorming veranderde, horizonten uit soortgelijk materiaal zijn ontstaan.

Eerdgrond: Gronden met een goed ontwikkelde, donkere, humeuze bovengrond. De donkere bovengrond verschilt duidelijk van kleur met de ondergrond. In de ondergrond heeft geen duidelijke profielontwikkeling plaatsgevonden.

Esdek: De bovenlaag van een bodem die is ontstaan door een jarenlang gebruik als bouwland. Een esdek is bijvoorbeeld te vinden bij een enkeerdgrond.

Gytia: Afgestorven organisch materiaal dat bezinkt en bijdraagt tot de veenvorming.

Inhumatiegraf: Grafkuil voor lijkbegroaving (al dan niet in een sarcofaag van hout, lood of steen).

werkelijke jaren	14C y BP	Litho-stratigrafie	Chronostratigrafie	Vegetatie	Archeologische periodes	Cultuurnamen		
- 1500 in Chr. - 1000	• 1000	Duinkerke III	Subatlanticum	loofbos	Late Middeleeuwen			
- 500		Duinkerke II			Karolingische tijd			
- 0	• 2000	Formatie van Nieuwkoop			Merovingische tijd Volksverhuizingsijd Laat-Romeinse tijd Midden-Romeinse tijd Vroeg-Romeinse tijd			
- 500		Duinkerke I			Late IJzertijd			
- 1000					Midden IJzertijd			
- 1500	• 3000	Duinkerke 0	Subboreaal	Vroege IJzertijd	Zeijen			
- 2000				Late Bronstijd	Hilversum-Drakestein	Elp		
- 2500	• 4000	Calais IV	Atlanticum	loofbos	Bronstijd	Wikkeldraad		
- 3000					Vroege Bronstijd			
- 3500	• 5000	Calais III			Laat-Neolithicum	Neolithicum	Vlaardingen	Michelsberg
- 4000						Midden-Neolithicum		Stand-voet-beker
- 4500		Calais II				Vroeg-Neolithicum	Witterbant	Kok-beker
- 5000	• 6000		Mesolithicum	den		Bandceramiek		
- 6000		Calais I					Boreaal	
- 7000	• 8000							Preboreaal
- 8000							Late Dryas (koud)	toendra
- 9000	• 10000	Jong dekzand II						
- 10000							Allerød (warm)	den, berk
- 11000	• 12000	Jong dekzand I					Vroege Dryas (koel)	toendra
- 12000							Bølling (warm)	berk
- 25000		Oud dekzand Ies					Pleniglaciaal	geen: pool-woestijn
- 50000							Eemien (warm)	loofbos
- 150000			Saalien (ijstijd)	geen: landijs				
- 200000								
- 250000					Midden-Paleolithicum			
- 300000				Vroeg-Paleolithicum				
- 300000 v Chr.		Dreite Form						

Bron: Es, W.A. van, H. Sarfatij en P.J. Woltering, 1988: Archeologie in Nederland, de rijkdom van het bodemarchief. Amsterdam / Amersfoort.